

1. географічного циклу. *Актуальные научные исследования в современном мире*. Переяслав-Хмельницький, 2019. Вып. 11(55), ч. 6. С. 91-96.

2. Іванова В. М., Шелудько О. М. Навчальна практика з геології як умова формування екологічної компетентності майбутніх вчителів географії. *Наукове сьогодні: теоретико-прикладні дослідження та перспективи*. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції 17 травня 2019 року / За ред. Л.М. Донченко, І.А. Арсененко, В.Д. Гапотія, С.І. Пачева, Л.А. Прохорової, О.М. Ситника. Мелітополь: Вид-во МДПУ імені Богдана Хмельницького, 2019. С.20-22.

3. Непша О.В., Гришко С.В. Роль навчальних практик у формуванні професійних компетентностей майбутніх вчителів географії. Збірник тез за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції «Філософські обрії сьогодні» 19 листопада 2020 р. Херсон: ХДАЕУ, 2020. С.91-93.

4. Прохорова Л.А. Основні положення проведення навчальної практики з геоморфології зі студентами-географами. Збірник тез II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «II Шкловські читання «Проблеми сучасних природничо-математичних наук та методик їх викладання» . Глухів, 2020. С.127.

УДК 910; 378

Юлія Ігорівна Муромцева
к.екоп. н., доцент, доцент кафедри географії і
методики викладання географії,
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди, м. Харків

ПЕРЕВАГИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ

Минулий рік, який у більшості людства асоціюється з епідемією COVID-19, означив нові вимоги та виклики, як освітянам, так і здобувачам освіти. У березні 2020 року всі заклади освіти перейшли на дистанційне навчання.

Пандемія призвела до активного залучення дистанційних методів у сфері освіти протягом 2020 року в усьому світі та в Україні також. Освітняни опинилися в ситуації обмеженого часу, коли потрібно було швидко організувати дистанційне навчання школярів та студентів. Причому, необхідно було враховувати, що різні дисципліни і форми навчально-наукової та виховної роботи потребують відмінних методик дистанційного навчання.

Узагальнюючи досвід дистанційної роботи кафедри географії та методики викладання географії Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди, можна сказати що і викладачі і студенти швидко адаптувалися до навчального процесу за нових умов та досягли цілей освітнього процесу. За наслідками освітнього процесу у 2020 році можна виділити наступні особливості та переваги дистанційного навчання.

Організація освітнього процесу на дистанційній основі у ХНПУ ім.Г.С.Сковороди проходила за допомогою платформи Мудл (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment) - модульно об'єктно-орієнтованого динамічного навчального середовища, або системи управління навчанням, (курсами) , яка надає викладачам, студентам та адміністраторам великий набір інструментів для комп'ютеризованого навчання, зворотного зв'язку та контролю над цими процесами.

Розробка повноцінного складного курсу, який містить лекційний матеріал, завдання для практичних і семінарських занять, електронні ресурси, матеріали для самостійної роботи, тестові завдання тощо, вимагає досить багато часу незалежно від того, чи є у викладача готові напрацювання, чи цей курс потрібно розробляти з нуля. Наповнення платформ Мудл контентом для дисциплін вимагає систематичної роботи викладача протягом семестру.

Лекційні, семінарські та практичні заняття, а також консультації, кураторські години проводилися за допомогою відеоконференційного зв'язку, який можна реалізувати завдяки сервісам Google Meet, ZOOM, Skype, Viber, Telegram, тощо. Ці сервіси дозволяють проводити групові та індивідуальні

заняття, завдяки можливостям демонстрації екрану, проводити презентації лекцій, семінарських доповідей студентів, демонструвати фото, відео, проводити демонстрацію практичних занять, які вимагають застосування певного програмного забезпечення, наприклад, застосування EXCEL. Крім того, зазначені сервіси дають змогу записувати проведені заняття викладачам і студентам та зберігати їх у форматі відеофайлів.

Особливістю проведення лекційних та практичних занять з географічних дисциплін є застосування різноманітного картографічного матеріалу. Сервіси Google – від Google Maps та Street View, а також ресурс Вебкамери світу - <https://www.earthcam.com//> можна використовувати для опрацювання навчального матеріалу з багатьох тем і предметів. На порталі Національного географічного товариства представлений великий вибір навчальних та науково-популярних відеофільмів, величезна колекція фотоматеріалів <https://www.natgeotv.com/>.

Для створення студентами картограм та картодіаграм з дисциплін соціально-економічної географії використовувалися можливості сайту <https://app.datawrapper.de/create/map>. (Рис. 1).

При викладанні дисципліни «Методи географічних досліджень», зокрема при вивченні дистанційних методів досліджень використовувалася платформа НАСА Джованні - <https://giovanni.gsfc.nasa.gov/giovanni/> Giovanni (є аббревіатурою від GES-DISC Interactive Online Visualization ANd and aNalysis Infrastructure) - це веб-інтерфейс, який дозволяє користувачам аналізувати сіткові дані НАСА з різних спостережень із супутника та поверхні. Ця платформа дає можливість спостережень за супутниковими знімками Землі, а також проводити аналітичні дослідження за допомогою потужних статистичних даних, що там зберігаються. Джованні дозволяє вивчати дані про хімію атмосфери, атмосферну температуру, водяну пару та хмари, атмосферні аерозолі, опади, хлорофіл та поверхневу температуру океану. Наприклад, студенти аналізували динамічні зміни різних шкідливих викидів в атмосферне

повітря над територією України. Основні аналітичні функції Джованні виконуються системою аналізу та відображення сітки (GrADS).

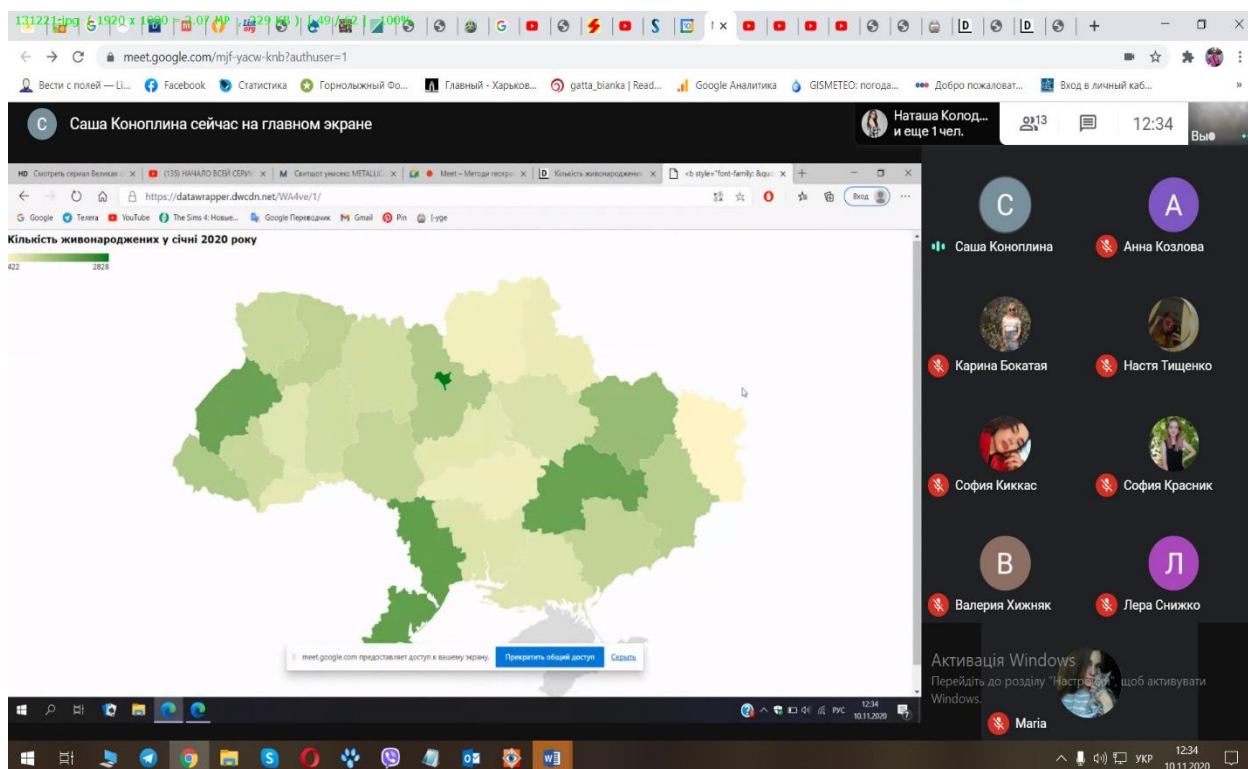

Рис. 1 Фрагмент практичного заняття зі студентами 1 курсу з дисципліни «Методи географічних досліджень».

Платформа Джованні дозволяє отримувати доступ до даних з декількох віддалених сайтів, підтримує різні формати даних, включаючи ієрархічний формат даних (HDF), HDF-EOS, загальну мережеву форму даних (netCDF), двійковий файл GRIdDED (GRIB), а також двійкові та різні типи графіків, включаючи площу, час, Ховмоллер та анімацію зображень.

Проведення навчальної географічної практики. Навчальна (географічна) практика проводилася згідно навчального плану з 25.05.2020 по 06.06.2020 дистанційно (за місцем знаходження здобувача). Метою практики були: закріплення здобувачами знань набутих при вивченні дисциплін першого року навчання (екологія, загальне землезнавство, історична географія); організація спостережень за фізико-географічними об'єктами, процесами і явищами, ознайомлення з місцевими природно-територіальними комплексами і на цій основі закріпити знання про загальні закономірності розвитку природи;

розвинути у студентів вміння встановлювати зв'язки між компонентами природи; сформувати уміння та навички проведення спостережень у природі, збирання і опрацювання польового матеріалу [3].

Практику успішно пройшли та склали залік 10 студентів-географів 1-го курсу. Завдяки дистанційній формі проведення практики суттєво розширилася географія практики, охопивши 5 областей України – Харківську, Полтавську, Дніпропетровську, Луганську та Донецьку. Протягом практики щоденно відбувалися групові та індивідуальні онлайн-консультації через університетську платформу Moodle, а також Google-Meet, viber та e-mail. У перший день було проведено інструктаж з техніки безпеки, вирішено організаційні питання практики. У наступні дні студенти слухали консультації та роз'яснення з основних тем практики. Здобувачі самостійно формували маршрути для спостережень на місцевості за означеними темами, проводили фотозйомку, опис, необхідні вимірювання, розпізнавання географічних об'єктів (рослин, тварин, природних зон, форм рельєфу, тощо), в т.ч. за допомогою мобільних додатків - PlantNet Plant Identification, PlantSnap (розпізнавання рослин), SoilMapp, SOILapp (розпізнавання ґрунтів), [атласу хмар](#).

Протягом усієї практики здобувачі складали власну гугл-карту (див. Рис. 2), в яку заносили точки спостережень з фотографіями, характеристиками та описом об'єкта досліджень. У камеральний період практики готували загальні звіти та груповий звіт за бригадами. Всі дослідні та організаційні роботи студентів закінчилися завантаженням звіту та щоденника практики на платформу Moodle. 10 червня відбулася підсумкова конференція з практики, проведена через Google-Meet, у якій прийняли участь усі практиканти та успішно склали залік.

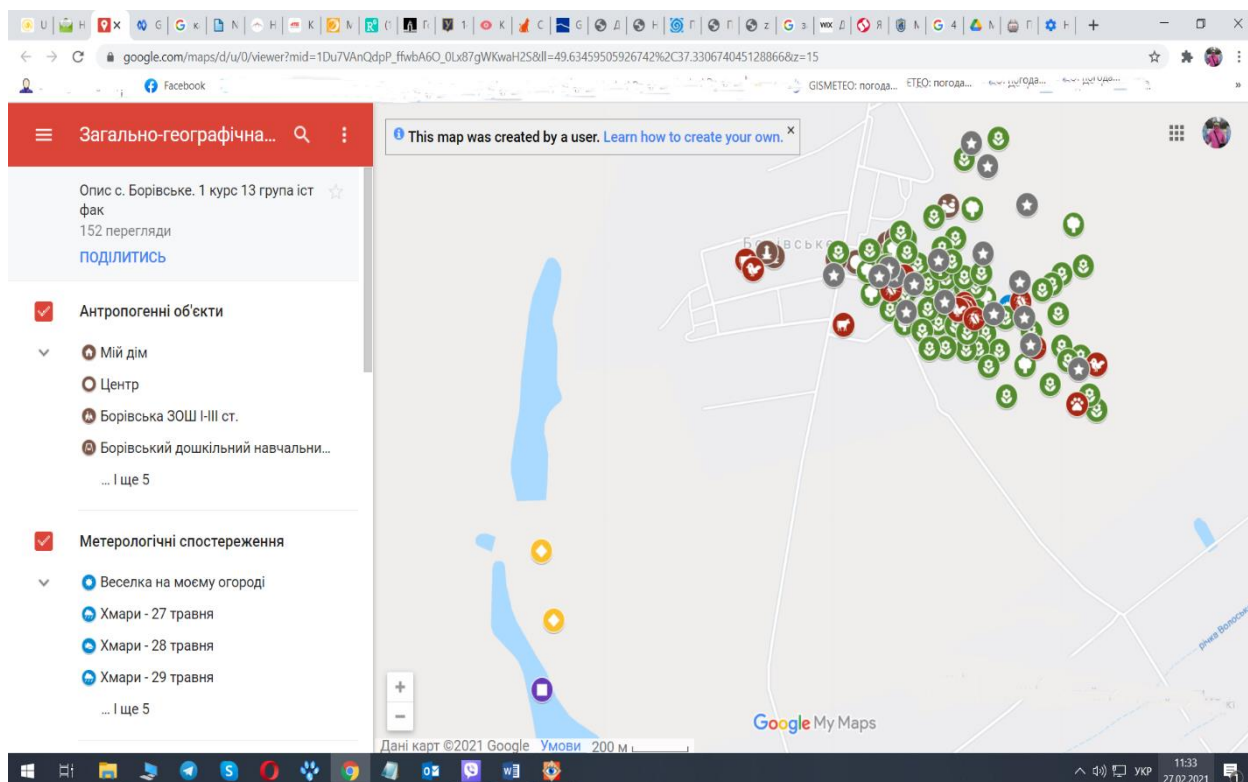

Рис. 2. Приклад [звіту з географічної практики на гугл-карті](#) студенткою 1 курсу спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія) ХНПУ ім. Г.С. Сковороди.

Дистанційна форма навчання дозволила активніше використати цифрові засоби та інструменти навчання й дослідження, розширити географію практики. Проте, складністю дистанційної практики було неможливість проведення деяких колективних спостережень і вимірювань (зокрема, гідрологічних), також траплялися поодинокі випадки втрати зв'язку зі студентом через грозу у сільській місцевості та проблеми з електропостачанням та інтернетом внаслідок цього. В цілому, завдання практики було виконане

Також важливо відмітити, що дистанційна освіта нині вимагає якісних знань іноземної мови та активних комунікативних навичок іноземною мовою. Так, частина перерахованих вище сайтів, платформ і мобільних додатків є англomовними. Також здійснення науково-пошукової роботи студентами у дистанційному форматі вимагає знання фахової термінології державною та іноземною мовами. Як вказує Ємельянова Є.С., нова термінологічна лексика входить і закріплюється в професійному дискурсі в результаті когнітивної

діяльності фахівця тієї чи іншої галузі, що полягає в концептуалізації та категоризації нових і вже наявних різних типів знання.[1], [2]. Майбутнім фахівцям – учителям географії та здобувачам за суміжними професіями - екскурсовода, менеджера туризму важливо постійно знаходитися в інформаційному потоці, вміти орієнтуватися в ньому і швидко здобувати необхідну інформацію для прийняття рішень, розв'язку практичних завдань.

Переваги дистанційної форми проведення лекцій та семінарів виявилися в тому, що такий формат проведення занять знімає питання дефіциту забезпеченості мультимедійними засобами, комп'ютерними класами у навчальному закладі. Проте, як відмічають автори І. Когут, Ю. Назаренко, О. Сирбу [4] - «8,8% респондентів сказали, що їхні сім'ї не мають комп'ютера. За даними опитування, проведеного освітнім обмудсменом, більшість дітей (81,6%) використовували мобільні телефони, імовірно смартфони, для дистанційного навчання. Натомість менше користуються ноутбуком (45,6%) та стаціонарним комп'ютером (34,3%). Водночас не всі завдання можливо виконувати на телефоні, тому діти могли потребувати ноутбуків чи комп'ютерів, які належали батькам. Якщо ж батьки також працювали дистанційно, це могло ускладнювати як навчання, так і роботу. Ще складнішою могла бути ситуація в сім'ях, де більше однієї дитини шкільного віку. Те саме стосується і вчительок, які могли бути вимушені ділити технічні засоби зі своїми дітьми або іншими членами родини».

Аналізуючи досвід дистанційної роботи кафедри географії та методики викладання географії Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди, можна сказати, що процес дистанційного навчання вимагає:

- комп'ютерної грамотності на високому рівні – шукати, редагувати, завантажувати, демонструвати фото-, відео- текстовий, картографічний, цифровий та ін. контент;
- - знання іноземної (англійської) мови, професійної термінології;

- наявності технічних умов – персонального комп'ютера або ноутбука.

Серед проблем дистанційного навчання можна виділити:

- технічні (перевантаженість системи Moodle, епізодичні проблеми з мережею Інтернет серед учасників освітнього процесу);
- незаплановані витрати часу на освоєння нових технологій і методів навчання, наповнення контентом освітніх платформ;
- проблеми ідентифікації студента у групах, з якими не було зустрічей офф-лайн;
- брак живого спілкування на лекціях і семінарах, колективної взаємодії на польових практиках.

До переваг дистанційної освіти можна віднести:

- роботу у домашніх комфортних умовах;
- територіальна мобільність у роботі й навчанні;
- можливість як синхронного, так і асинхронного навчання;
- економію витрат часу на дорогу до вишу та назад;
- ширше застосування аудіо-, візуальних, інтерактивних та інших способів навчання.

Отже, дистанційна освіта має як переваги, так певні недоліки і ставить нові вимоги до обох учасників педагогічного процесу.

Література:

1. Ємельянова, Є.С., Амеліна, С.М., Жук, Л.Я. (2013). *Термінологія і професійна комунікативна культура фахівців аграрної сфери: монографія*. Харків: Щедра садиба плюс. Термінологія і професійна комунікативна культура фахівців аграрної сфери: монографія / Ємельянова Є.С., Амеліна С.М., Жук Л.Я.; Під заг.ред. Є.С.Ємельянової. – Х.: Щедра садиба плюс, 2013. – 260 с.
2. Емельянова Е.С. Научные принципы обучения специальной терминологии в высшей школе. Мир языков: ракурс и перспектива: [Электронный ресурс]: материалы VI Международной науч.-практ.конф., Минск, 22 апреля 2015 г. В 7 т. Т.6 / редкол. : Нижнева (отв.ред.) Электрон. Текст дан. Минск: БГУ, 2015. Загл. С экрана № 002912062015. Деп.в БГУ 12.06.2015. – том 1. – 128 с. – С. 22 – 30

3. Муромцева Ю. І. Методичні вказівки до виконання магістерської роботи з "Географії" / Ю. І. Муромцева, В. В. Піткевич, О. Г. Стадник. – Харків : ХНПУ, 2019. – 40 с.
4. Коронавірус та освіта: аналіз проблем і наслідків пандемії (2020) І. Когут, Ю. Назаренко, О. Сирбу. Режим доступу:
<https://cedos.org.ua/uk/articles/koronavirus-ta-osvita-analiz-problem-i-naslidkiv-pandemii>

УДК 811

*Євгенія Степанівна Ємельянова,
канд. філол. наук, доцент,
доцент кафедри мовної підготовки
Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка, м. Харків*

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ФРАНЦІЇ В ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ТУРИЗМУ

Проаналізовано та висвітлено досвід організації самостійної роботи майбутніх фахівців туристичної галузі співробітниками інформаційних центрів закладів вищої освіти Франції. Подано критерії відбору рекомендацій для ефективної організації самостійної роботи, виділено її основні види та актуальні принципи.

Ключові слова: самостійна робота, зарубіжний досвід, заклади вищої освіти Франції, майбутні фахівці з туризму.

В умовах пандемії COVID-19 особливого значення набуває удосконалення і переформатування організації самостійної роботи студентів закладів вищої освіти. Стратегічною метою української системи освіти в галузі туризму є її інтеграція у світовий та міжнародний простір, утвердження її високого статусу та конкурентоспроможності [3, с. 110]. Враховуючи те, що аналіз динаміки туристичних потоків та соціально-демографічних чинників розвитку туризму на Харківщині дозволяє виділити позитивні тенденції розвитку туризму в регіоні у попередні роки [1; 2] та зростання зацікавленості в організації віртуальних турів на міжнародному